КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьа 1923 шера дена • ПlАЬРАСКА, 1 ЯНВАРЬ, 1982 ШУ. • № 1 (8567). • Мах 3 кеп.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА

КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ДУВЦАР

Деза накъостий, доттагlий!

Массехминут яьлча керда, 1982 шу ларх1а доладурга Кремлевски Куранташ. Хlана хlара советски саг уггаре юха хьеж ше даьккхача шерага, дог доахал хьеж кхааненга. 1981 шу къаьстта лоархlаме да рна исторически перспективаш советски халкъа хьалхашка хьайиллача парте XXVI-ча съезд шу. боккха творчески болх баь, машар лоаттаба чlоагlбар духьа тlагlертта къовсам лоатта шу хинна хиларах. Съезда решенеш деррига халкъо къобалъяь а толаме кхоачашъеш а.

Дlадоала хатта шу атта ацоалхане а хинна дац: хаотта боча даьхадацар вай, дунен халкъашта юкъа хьал дегlаахаро атем боабаьбар. Цудухьа дагlа дикахетар хал коммунизм хьалъяра деригача лостамашка нохк бlубенна дlахьалхашхьа баха хиларах.

Плана эрамагlа чакхйовхаш а шерра социальни программа. Кердача цlеношка баха ханшаб миллионашбола нах. Паччахьалкхо новкъостал дукхагlа беркаш долаш болча дезлашта, балха болча нохошта, керда дезал а хинна вlашагlкхийттача къонача маран сесаган, доалуш да пенсешца lалашбара гlулакх. Дукхагlа хьаь халкъа эша товараш, шерлу [illegible] сфера [illegible] хьокхамаш [illegible] хкдаьттахой а [illegible] а, машин[illegible] химикий, текстильщикий а пишевик[illegible] ишлонхойн транспортникий, колхозий а сов[illegible]ий а дукхача коллективаша. Керда карагlдувлача хlамашца гlаддигар вай lилмахоша, просвещене, унахцlено лоралра, культура болхлоша, советски спортсменаша.

Сий а хоастам а хилба производстве хьалхалаттараштен новаторагитен! Дег тlара баркал да материальни духовни рузкъа дебадеш. Даьхен низ чlоагlбеш, цун доазонаш тешшаме лорадеш мел барашта.

Шеко яц, парте XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума исторически решенеш, цхьайтталагlча пятилетка планаш кхоачашъергхиларах. Цунна бола тешам — къахьегамхоша массава раьза а волаш парте чурен арахьарен политика хьаллацар, советски халкъа политически къахьегамен хьинар чlоагlа айдалар. КПСС Центральни Комитета, сийлахь-доккха ленински гlулакх тешшаме дlахо кхухьаш вола новкъост Леонид Ильич Брежнев яерте латтача ЦК Политбюро гонахьа из айхха кхотаденна хилар. Партен халкъен йохаргйоаца цхьоагlо, СССР халкъий доттагlали вошали — бохабулургбоаца советски общества низ лухбуьла хьаст, коммунизм хьалъеча керда толамаш доахаргхиларах бола тешам.

Деза новкъостий!

Де лерхlа ши хlама: коммунизм хьалъяри лаьтта машар лоаттабари вайна хила а хиннад хlанз а да эггара доккхагlдола гlулакхаш. Уж де лерхlараш вlашагlдоахалургдолаш дац. Партен правительстваи даиза дарг мел доацар ду советски наьха машаре вахар lалашдара, лерргlа дlахьу хьалкъашта юкъерча доттагlлени вlаши цхьана гlулакхаш леладарен политика, хьйда юхатох реакциони низаша къайлагlа лелабу тийша болх, герзаш хьадар сихделга юхатохара, герзаш дlададахара тlадерзадаь хьинаре гlулакхаш чакхдоах. Советски Союза хетачох термоядерни катастрофа кхерам адамленна тlера баккхарал дог цlенагlен гуманнегlен декхар дац.

Укх кердача шера бус вай дlайха моаршал дохьийт, машари иразн хилар лов воай доазол дехьарча новкъосташтен доттагlаштен, социалистически мехкий къахьегамхошта, империализманен реакценен духьала, герзаш хьадар сихдара духьала — цу адамлен материальни духовнии низаш lовдала а кхераме а доадара духьала, машарам социальни прогрессан тlехьа къовсам лоаттабеча планета беррига наха.

Керда шу lалаьмате доккхача советски лаьтта гlолла доагlаш латта итт сахьат даьннад. Укх минуташка къаьстта чlоагlа хоалу вай дукха еза Даьхе мел ноаккха, низ болаши хозен я: ший боккхача балх[illegible]махаца, карагlдувлар[illegible]

Оптимизмаца, хlама хьакхоллача хьинарцен хьалбиза 1982 шера чу, Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 60 шу зара шера чу бол мохк.

КПСС Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет тешаш я советски наха юбилейни шу планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдарца, балха эффективности дикали дlахо айярца белгалдоакххаргхиларах, лакха организованность, гlулакх корта болаш леладе ховш оолга, дисциплина йолаш, деррига низаш дизза дlа а луш къахьсга ховш болга хьахьокхаргхиларах.

Дег тlара кердача шера моаршал да турпалча болхлой классага, сийлахьча колхозни ахархошка, халкъа интеллигенцега.

Кердача шера моаршал да парте, революце, тlема къахьегама ветеранашка, советски кхалнахага, кагирхошка, Эскарен Флотен денаперча бlухошка.

Цlенача дег тlара лов кердача шера бийсанна къахьегама посте латташ, тlема вахта дlахьош, Даьхенна гаьнна болх беш мел волчо толам баккхар.

Могашал чlоагlа хийла, къахьегача, дешача, хlама хьакхоллача сийлен гlулакхаш карагlдалда шоана, деза доттагlий! Хlара советски дезале сийрда цlей хилда!

Лаьттан тlа машара сигале хийла!

Керда шу даьккъала хилда шун, деза новкъостий! Ираз хилда шун!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИИ СОВЕТ

«РЕСПУБЛИКАНА ХЬАЛХАШКА ДИКА ХlАМАШ КАРАГlДУВЛАРАХ» ЯХА НАЬКХА ТlА ЙОАЛЛАЧА ЗНАКАХ ДОЛ»

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

1. Нохч-Гlалгlай [illegible]ССР сийлахьа цlи енна болча [illegible]ха тела «Республикана хьалхашка дика хlамаш карагlдувларах» яха наькха [illegible] йоаллаю знак оттае а цун описани чlоагlъе а.

2. «Республикана хьалхашка дика хlамаш карагlдувларах» яха на[illegible] тlа йоаллаю знак ниттта е Указ арадалехьа Нохч-Гlалгlай АССР сийлахьа цlи енна болча наха а луш [illegible]лар оттаде.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель А. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,

1981 шера 28 декабрь.

«РЕСПУБЛИКАНА ХЬАЛХАШКА ДИКА ХlАМАШ КАРАГlДУВЛАРАХ» ЯХА НАЬКХА ТlА ЙОАЛЛАЕЧА ЗНАКАХ ЙОЛА

ПОЛОЖЕНИ

1. «Республикана хьалхашка дика хlамаш карагlдувларах» яха [illegible] тlа йоаллаю знак [illegible] лу Нохч-Гlалгlай АССР сий[illegible] енна болча наха [illegible] «Республикана [illegible]ларах» яха наькха тlа [illegible] дика хlамаш карагlдув[illegible] ерригача сийлахьча цlеразю знак Нохч-Гlалгlай АССР [illegible] хьатарра я.

3. «Республикана хьа[illegible]ларах» яха наькха тlа йоана дика хlамаш караг[illegible] оагlорахьа йоаллаю. [illegible] знак наькда[illegible]

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

«РЕСПУБЛИКАНА ХЬАЛХАШКА ДИКА ХlАМАШ КАРАГlДУВЛАРАХ» ЯХАЧА НАЬКХА ТlА ЙОАЛЛАЧА ЗНАКА

ОПИСАНИ

«Республикана хьалхашка дика хlамаш карагlдувларах» яха наькха тlа йоаллаю знак йоаржальча Нохч-Гlалгlай АССР байракха кепара я. «Республикана хьалхашка дика хlамаш карагlдувларах» аьнна тlагlолла ши мугl бохийташ даь йоазув а долаш. Байракха кlал йоазув латт «НГlАССР». Аьрдехьа, байракха гlажилга дlагlачlоагlъяь лаврови ткъоирогl оттаяй. Знака тlара деррига суртаща йоашши бегаш йолаш да

Знака тlехьашкахьарча оагlоца боал наькха тlа йоаллаю знак баракъах дlайоллаш бола булавка.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

ХАМХОЕВ Баха.

ДАЬКЪАЛА ХИЛДА...

Даьккъала хилда хьа керда шу
Нохч-Гlалгlайча — Вайнаьха
мохк
Ер да къаьстта хьа
лоархlаме шу
Вай барт тайнача хьамий
мохк.

Сийлахьча цхьоагlаллен
дезалаз,
Тха республика —
эздий мохк
Сийлахьча гlулакхий
[illegible]
Хьанна къаьна дог цьона
мохк.

[illegible]

[illegible]

[illegible] ТАСС фотохроника

Са балха пятилетка

КЕРДА МУЛАШ ДОАХАРГДА

Тха буруведтарий бригада коммунизма [illegible] къахьегама коллективаш я [illegible] [illegible]

[illegible]

гахан Кердача шера цlей доз деча диниаьа 1000 метр бурун теха дьйнинад 10-чо декабре. [illegible]

[illegible]

СИЙЛЕН ЗНАК ДlАЯЛАР

[illegible]

Тха уйлаш, хьа г1улакхаш [illegible]а, Даьхе

Истори [illegible] коммунизма [illegible]ра керда програ[illegible] КПСС XXVI с[illegible] 1981 шу. Парте[illegible] КПСС ЦК ноябрьски[illegible]ш Пленумен решенеш сийлахь-боккхача Даймехкан къахьегамхой хьинар х1иттийна ца ца хиннача бесса айдаьлла ц[illegible]хьайттаьлаг1ча пятилетка хьалхарча шеран планаш социалистически дехкарш кхоачашдарна низ ца кхоьбеш болх беш.

Чаккхдаьллачу шера хьалхашка лаьтта декхараш толламе кхоачашдарна лаьттабаьчча къовсаме хьинаре дакъа лоцуш хиллаб вай республикера комсомольцаш, кегий нахи мехкарийн. Хала хургда Нохч-Г1алг1айчуьнгахь кагирхой б1уьбенна къа ца хьегаш йолу участок хьалха. Республика къона ноцкъалла ч1оаг1а ниьйчлуш я сийлолча юбилейшта — НГ1АССР 60 шуь Нохч - Г1алг1айчоьшний лоа1амах Россена юкъеяха 200 шуш дезара.

Б1аь шерашка пхазага, нийсхойга, кортамукъаленга дог доахаш хиннача нохчийн г1алг1айн къамий исторе эгара сийрдаг1а йола керда оаг1ув хьайийллай Сийлахь-боккхача Октябро, Советски 1аьдало Октябрьски революци хиллалца Нохч - Г1алг1айче Россе эттара т1ехьаьисача йистерх цa1 хиннай. Къахьеттел яде. деша хоуш я хиина бац лоамарой, х1аьта культура. 1илмаш дег1ауьхилга н1алла [illegible] дуьца дезаш а дацар.

Сийлахь - боккхача Октябра сердало мара т1ера ньяхао ца б1аьшеракашка ваинаьха мехка лаьтта боаьло Хьаьнгал доьла ленински къаман политика вай партен правительствон лерраг1а чаккхдахар бахьан долаш, СССР-е дахача къамашна, царна юкъе эттара хьалха сийлахь - доккха эрсий къам а долаш, ноцкъостал дари Нохч-Г1алг1айче тахан вай мехкарча вежарашка йолча вокх автономии республиканаца уллув д1аэттай.

[illegible] Нохч - Г1алг1ай АССР йоккха промышленность, дег1аьена йорта боахам, сийлен культурни тр[illegible] йола индустриал[illegible]

Нохчийн г1алг1айн [illegible] мий кхоа боккха исторически [illegible] х1ам болаш хиннад 200 шу хьалха шоай лоа1амаг1а уж Россена юкъедахар. Цo д1аяло дег1аьха торо елар, кхыхьара хьат1абаьккача г1аьрахошта лоалла оттарах а х1алакхиларах а к1алхара даьхар, эрсий а, вай мехка кхыча тайкъашна а экономически культурни г1улакхаш леладара аьттув болаш дола хьалаш хьакхеллар.

Сийлахь доккхача эрсий къамах х1аьхетарах яйар эрсий дикаг1а йола культура, демократически а марксистски а идеяш. Цo торо елар ленински парте г1улакх довза, еррифоссийски революционни болам даьзъа лана.

Советски 1аьдал эттача шерашка вай мохк къаьстта Нохч - Г1алг1айче, хьалха б1аьшерашка ухаргбоашдаза бесса дег1абенаб. Революци а граждански т1ема, [illegible] пятилеткашка а [illegible]ически г1аьрахошта [illegible] т1ем [illegible] дакъа лоацаш хиннача Нохч - Г1алг1айчен комсомольски организаце республика [illegible] к1езига сийлен оаг1ув д1аяздаьь яц.

Б[illegible]аг1ар д1адоладаь [illegible]ни, т1ема къахьегама [illegible] г1улакхаш хьал а [illegible] Нохч - Г1алг1айчен кагирхоша. Комсомольцаша [illegible] берриг а шоай низ, [illegible] [illegible] Къаьстта хьакар [illegible] Нохч-Г1алг1ай АССР хьаьь 60 шуи Нохч-Г1алг1айче шии лоа1амаг1а Россена юкъеяха 200 шуш дезара [illegible] Цo бола КПСС ЦК [illegible] [illegible] а [illegible] вай республикерча кагирхоша СССР-а даьхача [illegible] КПСС ЦК [illegible] [illegible]

…за керда документ да иза. Хий тоаттолгех доккха хий хьахуьлаш санна, беррига мехка сийрдача юбилейна — СССР хьаь 60 шу дизара инкъаь[illegible]ш а шоай дакъа юкъе [illegible] дала ба Нохч - Г1алг1ай кагирхой а [illegible]ен доттанта накъа[illegible]уха мероприятеш [illegible] чакхйоахаш я [illegible] областной комитета [illegible] интернациональни [illegible] а [illegible]ма хьахиннал[illegible]хашта ду.

Къулбаселат[illegible] номии республ[illegible] мольско-кагирхой [illegible] ваштта юкъе социал[illegible]ски яхь лелаелга тра[illegible]хиина д1аэттад. Цuтта [illegible] Г1алг1ай, Къулбасела [illegible]рий, Дагестана, Черсий-Балкарой, республикана цхьана арахеш къонабарий галеташ, кагирхоша, комсомольски а пионерски а болхлоша дуьц шоай вахарах, бена балхах. Нах шоайла дика г1а бовзитара ч1оаг1а иоптъостал ду интернациональни доттаг1лен клубо, еишача лекцешa, доклад[illegible], доттаг1лен н1ейша фестивалаши чакхъяхаро.

Комсомола Нохч - Г1алг1айн Херсонсний обкомана лежараша йолча шин организацена юкъера бувзамаш ч1оаг1дара сонам т1ейийцаб. Кхы а шераг1а ерхаргъял комсомольско-кагирхой коллективашта юкъера социалистически яхь. дукхаг1а д1аса ухар культура коллективаш. [illegible] т1алеста хургла, кагирхой вахар, къахьегам, дешар, салоi[illegible] дикаг1а довзара царна юкъера бувзамаш ч1оаг1дара.

Республикерча д1амигача нахен мехкарийен берриге а шоай низ т1абахийта къахьег КПСС XXVI съезда решенеш вахаре кхоачашъяри Хьаэцаргъя вай. масала. Социалистически Къахьегама Турпала Ш Хадижева комсомольско - кагирхой комплексни бригада. Оаг1ох оаг1ув [illegible] кхьача болх [illegible] бола нах. Шоаи коллективах лаьца шитта яду штукатура Ахьядова Раисе: «Цхьана бо[illegible] беш да тхо — эрсий, нохчий, г1алг1ай, гуржий, кхыча къамех бола нах. Тхо массана а н1ашаг1техa г1улакх цаl да — хьинаре, коммунистически хьисапе къахьега безам хилар. Кхыча бесса хила а иш яц».

«СССР — са Даьхе» яхача экспедице ухаш дукха болх бу комсомольски организацеша. Походаша, турашо дикаг1а бовзийт вай боккха мохк, укхала баха нах. цуш хоза 1алам Советски наьха революционни, т1ема, къахьегама дешалера г1улакхаш к1оарг1аг1а ме дова кагирхоша дукхаг1а сий ду котало лыкхача, керда вахар хьакхоллаш боахкача советски нахъа.

ВЛКСМ XIX съезда а республика юбилейшта а даха ма доатт1ара накъадахара кийчлуш республикерча комсомольски организацеша кхы а дикаг1а берба кагирхошта юкъе идейно - политически, къахьегама, правственни кхетам базара болх. Цу г1улакха чекхйоахаргья. Ленински лаtеташ, Ленински урокаш. тоадерда политически а экономически а системера дешар.

Социализмана карагl1аьинар лорадара массаза а кийча вола гражданин - патриот хьакхеевалга республика комсомольски организацей кертера декхар хиина а хиннад. х1анз а да. «Сийлахь-боккха Даймехка т1ема летописьа» комсомольский кагирхой, пионерий, дешархой республикански экспедици чакхъяккхарах бола сонам дукха ч1оаг1аш т1айийцаб ВЛКСМ обкомо Пионерски организацe областной совето кхайкалий «Хьалхарча постераннара тахшарча ленинска кхачалла» яха республиканска операци. Иза эттаи пионерски органицаз 60 шу дизаран республика юбилейшта.

Шоай кертера г1улакх санна т1аийцар Нохч-Г1алг1ай чеи комсомольцашна къахьегама охтарле а продукци дикал а лакхъяра, материальни а энергетически а ресурсаш хьурмати кхоми беш д1аахиятара т1аьхехаш доала керте накъад XI пятилеткана — ударни къахьегам, новеш, инициатива. кхоллам» яха патриотически болам хьал ца лоцаш республике цхьаккха а комсомольски организаци яц.

XI пятилетка заданеш ца нал хьалха кхоачашъяра къовсам лоаттабеш я 812 комсомольско-кагирхой коллектив. цар чулоац 100 эзар совг1а ст. 1981 шера плановни заданеш ханал хьалха кхоачашйир 82 эзар совг1а д1ахиигача сагол йолош, 680 кагирхой коллектив.

Оаха доккха ду шоашнра масал я тойтлш. къахьегаш йолча дукхача а комсомольско-кагирхой коллективех. Царех я Н. Ковалева кулгал ду Старогрозненски УБР № 1003 йола буровой. Г1 Ахриева ц1ераг1ча «Электроинструмент» завода М Инаркиев керте латта. «Гойтинский» совхоза I Катерманова кулгалду № 4 йола тракторно кхаш леладеча бригада. [illegible] кхыйола коллективаш.

Мехка къестадеш долча леба[illegible] дакъа лоацаш ба республика студенташ. дешаш лаьче[illegible] Нохч-Г1алг1ай ла пати[illegible] отряда къахьега[illegible] т1а д1аладаьхаш. цар [illegible] бал сом совг1а [illegible] ч1оаг1а ноцк[illegible] тарча школашка [illegible]ча классашка деш[illegible] бераша 1982 шера [illegible] деша ба[illegible]ча кагирхоша тераде лерх1 сийдолча юбилейшта.

Кхайи хьайбаш леладеча фермаи [illegible] къахьегама онсалле дакхъяра т1ехьа дьржача Ергиг[illegible]оюзии социалистически яхье дакъа лоацаш я 300 гаргга комсомольско-кагирхой коллектив.

Укх шера хьуврьъам чуэцача низ ца кхобеш къахьегаш хилар республикера комсомольцаши кагирхойи Белгал а баьнна хьинаре болх беш хилар комбайнерай «Самашкинский» совхозера 1. Хамидов, «Атагинский» совхозера А Даргаев «Терский» комсий совхозера Ш. Хадиева, «Малгобекский» совхозера С Энгенова, «Октябра 10 шу» совхозера А Зурабова. Дийбийса ца къовсаш ялат д1аувзаш хилар къона водителаш: Сунженски района «Победа» колхозера Б Сайнарова. XX партсъезда ц1ераг1ча колхозера Лысенко Петр. Наурски районера Д Мудаев. кхыбараш.

«Ше косынка» яха республикански конкурсе хьалхара оттиг яьккхар Шелковской [illegible]йона «Красный пахарь» [illegible]а колхозерча Шамсадова [illegible]шас. Грозненски района «Ку[illegible] [illegible]инский» совхозерча Исаева [illegible] Назрановски района «Октябра[illegible]» колхозерча Даурбекова З[illegible] [illegible]ов[illegible]

ВЛКСМ XIX съезда, республика юбилейшта накъадолхаш дукха керда боламаш, къахьегама инициативаш д1айолаяьй кагирхоша. Город Гроэнерча къонача къахьегачхоша лерх1 Нохч-Г1алг1ай АССР хьаьь 60 шуи Нохч-Г1алг1айче шин лоа1амаг1а Россена юкъеяха 200 шуи дуза ди хьат1аотташ пятилетка шин шера планаш кхоачашъе. Малгобекски районерча кагирхоша шерра социалистически яхь а йоаржаь, къахьег комсомолах В. И. Ленина ц1и тилла 60 шу доалаш XI пятилетка заданеш кхоачашъяра. Г1 Ахриева ц1ераг1ча «Электроинструмент» заводен Назрановски трикотажни фабрикен комсомольско-кагирхой коллективаш я «НГ1АССР 60 шу дизара — 60 ударни денаьда» яха болам д1аболабаьраш.

Республика сийрдача ц1ейна накъадолхаш комсомола областной организаце шин керттера декхар доарх1 хьамсарча Коммунистически партe XXVI съезда решенеш, XI пятилетка планашш социалистически декхарашн кхоачашдара республикера берриге комсомольцаши, кагирхой оарцаг1болхилга.

Г ЭЛЬМУРЗАЕВ,
ВЛКСМ Нохч-Г1алг1ай обкома хьалхара секретарь.

Уьш шера февралехь мартехь чотаг1а къахьегаш я Богдасарян Борис Никитович, Корнов Юрий Леонидович керте латта «Красный молот» заводa растачнинй, сверлильщий йол бригада. коммунистически къахьегама ударнийаш токарь-карусельщик Панов Анатолий Петрович, токараш Карпушкин Василий Васильевич, Чабханов Салман Мехмудович, кхыбараш. Цу т1ехьа а долеш продукци арахецаш чулаьрш совг1а, юкъера лаьрх1ача х1ара смена нормаш 130 — 140 процент кхоачашъю цар. Заводерча участкаш юкъе шера план кхоачашъяра рапорт денирех я № 6 йолча цеха мастер Гаврилов Александр Николаевич керте латта механически участка коллектив.

СУРТА Т1А: (аьрдехьара аьттехьа) Б Богдасарян, Ю Корнов, токарь-карусельщий А. Панов, токараш В Карпушкина, С. Чабханов, мастер А. Гаврилов

И. ПЛИЕВА сурт.

ДОШ ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШДАЬД

Цхьайтталаг1ча пятилетка керттера декхар да — халкъа боахам тешаме, т1а-т1а дикаг1а дег1абоалабара. 1илма-техническа прогресс елгеи экономика дег1ар интенсивни наькъа т1а доаккхалгеи дахдара. Мехка производствени потенциалах кхы а дика пайда эцара, ресурсий [illegible] тайнаи массе оаг1о[illegible] кходарен балха дира [illegible]рен ларда т1а совгски на[illegible] хьалторе [illegible] [illegible] 1ала[illegible] бегал[illegible] [illegible]хад[illegible] Л. И. Брежнева [illegible] XXVI съезда къам[illegible] деш.

Уж дешаш [illegible] бакъ да. цар актуальни [illegible] кхоарга ба кхета[illegible] йиш л [illegible] [illegible] хьежача Хьалхаг1а д1амига хиннача заводе хьалъаьй дукха производственни цехаш, мехкдаьтта чакхдоаха установкаш, юкъедоладаьл дукха производственни низалаш. Крекинг-заводи тха заводи н1ашаг1а а теха хьакиинай х1ахзара В И Ленина ц1ераг1а йола Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод. Цу г1улакхо караг1даланйтад мехкдаьттах йоахка сийрда продукташ дукхаг1а яхийта, цар м1енали дикали лакхаг1а хилийта. Цув продукци д1айода мехка тайп-тайпарча моттигашка: Урале, Сибрег1а, Гаьнарча Малдбоалено, доазол арахьа Тха продукци дикала раьза ба из д1аналараш, дег т1ара барка оалаш кхьхетам ухийт цар тхога.

Миштa карагl1аьинал шиттал дика продукци арахеца, аьнна хаттар де тарлу.

Из г1улакх караг1даьикал керда низалаш юкъедоалаларах. Царех я тха ЭЛОУ АВТ-6 яха 1979 шера болх бе йоаена установка. Тахана[illegible]ча хьалхара д1адехарашка хьежача а установка продукци 1илмаиен техникаиеи т1ехьара карагl1аьинарий ларда т1а н1ашт1ехьбаьккхаб йун болх. Ерриг х1ана яц яьша автоматически а цуи балха режим. Чоалханеча аппаратуро хьахьоех установке т1оалла чакхйоалаш латта мехкдаьттах хьайоаха продукташ: бензинаш, фатагеи, соляра хьаликихара йола процессаш. Шин колоннахи вакуумни блок-установкахи латт тха установка. 110 градусагара 370 градусага кхаччалла д1оахду мехкдаьтта. Кхехка доладелча цох хьалъуха 1и массехк этаже екъалу. Лакхе ме доал сийрдаг1а хул из, х1аьта лаьрхх1а йолча приспособленешца хьагулью резервуарашка тайп-тайпара продукташ. Юхедиса мазут доатора лаьрх1а мехка тал йоалача моттигашка д1ауххийт. Сийрда хьалъина продукташ д1ахо чакхъяха д1айохийт централыши газофракционировании установке. Цига кхы т1а а цiенъю [illegible]. Цу чоалханеча процессо хьахьох установке болх бен бараш дукха хоьв хила безалга, иу-духьа оаха терко ю тхови операторий дикиа хилийтар. Х1ана установке болх бечa 30 совг1ча сагах массехк лакхера образовани йолаш ва 12 саго дийша техникумашка. х1аьта вокхаш массана а юкъера дешар дийша ва. Цу г1улакхо караг1доалийт дика къахьегама толамаш даха, социалистически яхь ниййса н1ашт1ехьъяккха. Мехкдаьттах йоаха сийрда продукташ хьакъоастдара боарам дика пийс Карарча шера планаг1а йоаг1ачул 1,1 процент дукхаг1а пьхой коллективо сийрда мехкдаьтта продукташ, кхо-аьнй цхьа миллион совг1а киловатт-сахьат электроэнерги, 7 эзар совг1а гигакалори 1и. Карарча шера план 28-ча декабре кхоачашъе аьнна дош деннадар установка коллективо. х1аьта дош кхоачашдаьд кхо ди хьалха. Товарни продукци арахецара план 101,9 процент кхоачашъяьй, планал совг1а арахийца [illegible]1аьш эзараш тоннаш мехкдаьтта продукташ махьхала яхарах баьнна пайда 2 миллион сом совг1а ба.

Х1ана тха коллектива операторий дегаш айденна. Нохч-Г1алг1ай автономе 60 шу дизарен нохчийн г1алг1айн шоай лоа1амаг1а Россена юкъебаха 200 шу дизарен ц1ей деадеча дента цхьайттаг1ча пятилетка шин шера план кхоачашъяра хьинареча къахьегама вахте и отта б1уьбенна болх беш ба. Социалистически яхье массаза а хьалха латташ хьабоаг1а Бинаелет Андрей Федоровича, Хачатуров Иосиф Аркадьевича кулгалдеча сменай болхлой. Царна юкъе ба операторш Медведев Вадим. Дудченко Николай. Аленова Любовь, Боярская Таисия, Тюренков Виктор. Кожухарь Татьяна, кхыбараш.

Лоарх1аме дакъа лоац тха ветеранаша Шевцов Владимир Иванович, Гумаров Шамир Мингашевича, Алейников Николай Александровича, кхычар къона специалисташ шоай боллах кхетаб[illegible] царна шоай йоккха опыт [illegible]хьехара. царца кхетама политически болх бара. производства бизза дай хургболаш уж кхебара, установке [illegible]ахьегараш бäрт тайна [illegible]ара г1улакха. Цудухьа [illegible]машийна хетац сона тха к[illegible]лектива массаза а хьалха[illegible]ттарех хитарах. цо дика п[illegible]роизводствени хьокхамаш [illegible] шоай деша бизза дай [illegible]арах.

[illegible]ЗЕЛЕНКО.
В. И. Ленин ц1ераг1ча ГНПЗ ЭЛО-АВТ установка начальник.

ЦАР КАЛЕНДАРА Т1А — 1983 ШУ

Массехк ферма я «40 лет Октября» яхача с[illegible] [illegible] ден пал[illegible]деш. Т1а [illegible] [illegible] продукци [illegible] [illegible] [illegible]ект[illegible] [illegible] Дукха цигарче [illegible] [illegible] цхьайт[illegible] доярхаш, скот[illegible] [illegible] [illegible]талаг1ча пятил[illegible] [illegible] шоллаг1[illegible] шера чотаг1а к[illegible] [illegible] царна юкъе [illegible]ача социалистически яхь [illegible] хьалхара моттиг яьккхай № [illegible] йолча шуриче-варни ферма доярка Даурбекова Зинас. Д1адахача шера х1ара [illegible] 1аттагара 5200 килограмм шура яьккхаб цо, планаг1а [illegible] эзар 2500 килограмм [illegible] х1ана цхьайтталаг1ча пятилетка шоллаг1ча шера чотаг1а къахьегаш [illegible] дола доярка.

Ялхайт[illegible] шу хьалха цу совхоза ферм[illegible] балха я еча д1аболабаьб[illegible] Даурбекова Т1ахира Зинас ши[illegible] [illegible] Кегаш дак[illegible] [illegible] йолча ба рага санна [illegible] х1ара хьалха цу [illegible] Зинайга ког баьнитар цу[illegible] [illegible] КПСС член Даурбекова Шарипат я. Йоккха балха опыт йолча доярко д1а[illegible] [illegible] доалан [illegible] латта деза. шу [illegible] хьайбашта шу [illegible] де деза.

Хал[illegible] бале [illegible] [illegible] [illegible] бол[illegible] ба[illegible] [illegible] Ха[illegible] ме [illegible] [illegible] доа[illegible] [illegible] [illegible] Цкъ[illegible] бут, [illegible] д1адахи[illegible] Даурбекова [illegible] планаш де[illegible]хараш толама кхоач[illegible] [illegible] деш.

Пятилетка планаш кхоачашъеча доккхий з1амаш караг1дуьлаш къахьегача доярина «Знак Почета» яха ордена Ленински юбилейни медали ту, дукха Сийлен грамоташи премеши тел. Х1аьта цхьан сохьаелха Назрановски района къахьегамхоша шоай дикаг1йола доярна СССР Лакхехьарча Совета депутатална а харжар.

Ше дахача хьокхамех кхоачам а хинна 1е дега йолаш ц Даурбекова. Керда торонаш а леташ ше хьомеча доантара т1а-т1а дукхаг1а шура еза гаргл1аш а Зине.

Тахаиарча дийнахьа цо бола [illegible] ферм[illegible] къахьегаш я цу [illegible]она къахьега[illegible]етеран Шарипат, йижарий Зара[illegible] [illegible]. Цар а хьинар ца кхоадеш балхаш ду толаме кхоачашъю планаш а декхараш а.

Ц1е мехи а хьина д1аэттаб Даурбекова Зинас пятилетка хьалхарча шера баьккха хьоькхам. Цунга хьача г1ертaш дерригa шоай [illegible] дакъа къахьегаш ба доярхаш Дзаурова Мадинат Балаева Дуц[illegible] Ол[illegible]ова Матрена, Гоканова Паьт1амат Ходзоева Хадж. Хевибулаева Нансат, Дзаурова Доланхан, кхыбараш.

Кердача шера керда толамаш дезара д1ахаьдаб къахьегаш ба Даурбекова [illegible] а цун хоа къестам а.

С. АУШЕВ.

Пятилетка шоллаг1ча шера чотаг1а

Х1ара коллектива толамаш цуи барт тайна хиларга, дисциплинага хьежжа хул. Тха ферме н1ашаг1кхийттай хувналуш йоаца барт тайна, къахьегама т1ера йола коллектив. Доярхаш, скотникаш, механизатораш — тайп-тайпарча къамех бола нах къахьегаш ба цхьа дезал санна. Къахьегамеи производственни дисциплина ч1оаг1а лелаю.

Пятилетка хьалхарча шера 17 бетта оаха пачхьалкхена ехкар 523 тонн шура шера планаг1а Даьхенга йоккха елар 150 тонн йолаш Х1ара кхоабача 1аттагара йоаккх 2335 килограмм шура, яикха езар 1750 килограмм йолаш.

Фу бахьанаш долаш да уж толамаш? Къайле йолаш х1ама дац укхаза. Тха нах шоай болх белаш ба. Даьхен духьа шоай ниа кхобергболаш бац. Ч1оаг1а ноцкъостал ду тхона социалистически яхь лелае ферма коммунисташа. Уж тха ва 6 сог. Партгрупорга Аниева Аьсета производственни хьокхамаш оттара дикаг1а да. Цхьайтта бетта цо яьккхар шин группера х1ара 1аттагара 1022 килограмм шура. Из наьзан ахалзен дукхаг1а я иикха лиирх1агуна хьежача. Цу боарам т1а кхоачаш латт КПСС член Астамирова Аьсет я, цу юкъа цо яьккхай 1725 килограмм шура х1ара 1аттагара.

Коммунист, ферма учетчик Понидко Петр Семенович — агитатор. Цо н1ашт1ехьйоакх хьайбаш леладерий яхь, бакъ дешаца дог уравттаду къахьегама коталонаш яха. Дика довзийт производственни хьокхамаш. Х1ара декаде чакхдаьлча хьалъол бюллетень, арахеп «Молния», хьайбаш леладерий хьежа йиш хул шоай толамашка.

Механизатораша, коммунисташа Кузьмин Иванеи Мерчанский Петреи шоай балхаца хьагойт къахьегамкара г1улакх коммунистически хьисапе леладара дика масал.

Шу хьалха ферме эттар хала ха яр. 1а т1адоаг1аш латтар тхога доаьъар к1езига долаш, геттара к1езига яр концентраташ йол. Х1аьта а хьайбаш к1ал ца дуташ 1а даьиккхар оаха долаш дола чан силоси а телаш.

Кхьючар баьццарча конвейера рожь, вика, люцерна, рапс Беслановеи Грозненеи хьайбашта барда кхухьар.

Оаха нийса кхоачилду хьайбаш группашта дикъа кхабар. Цу г1улакхага чул г1а хьож скотникаш. Царна юкъе эттара вокхаг1а ва т1ем т1а яьккха «Слава» яхеи Октябрьски революцеи орденаш деланеи вола Чеботаев Александр. скотник волаш цо къахьега 30 шерал совг1а ха а. Цуна ара масал идеш ба

Чашиев Жабраьил, Деркизанов Ахьмад, Зубков Александр, Оздоев Хьамид, Шинна хоир раьза а волаш д1адуш цо ноцкъосташка. Хошда. 1атто лу шура четта т1а йоаллиаго, цудухьа дика кхоаб хьайбаш скотникаша. Режим нийса лелаю. Хий массаза а долаш да. Доахан чулатта моттигаш ц1ена я. цудухьа хьайбаш цамогаш хилац.

Керда даь 1аьсий ца дойтара балхош ду оаха. Юкъера хьаийцача 100 1атта т1ехьа 80 1аса хул тха. Дика хьож 1аьсашка Саидарова Аби, Хасуева Забу, Аниева Салимат. Ичиева Баянт. 30 1асилт к1езиг т1ера даьннад дахача шерага хьежача.

1аьсий леладераша де денлача хана ду г1улакх, х1ама дуаду, хий моладу, фета ира доах, берага нана хьожаш санна хьож уж. Моттаг1а дола 1аса маьлхара хуле хьавех цар. Х1ара дийнахьа 1 килограмм концентраташ, 10 килограмм силос, нормаг1а йоаг1а шура тух ду 1аьсаш.

Хьайбаш дика долаш 1анара доахаргдолаш оаха кийчъяь 1500 тонн силос, 200 тонн сенаж, 70 тонн доа[illegible] [illegible] 40 тонн йол.

КПСС ЦК ноябрьски Пленуме материалаши цига Л. И. Брежнева [illegible] [illegible] СССР-а РСФСР-а [illegible] кхехьарча Совет[illegible] материалаши 1оман[illegible] оаха кхетадир тхоашт[illegible] хашка латта декхараш. Цу документаш т1а дукха да тхона, хьайбаш леладерашта, доаг1аш.

Тхоай мел йолча торонехи кхоачамехи пайда эц оаха. Х1ана х1ара денна оаха йоакх 1500 килограмм шура, цох 1300 пачхьалкхена д1ачу а ту. Из еррига а цхьайтталаг1ча пятилетка шоллаг1ча къаьстта дезача юбилейни шера чотах я.

Ше къахьегаш мел яьккха ха долка йолаш яьккхай Шадиева Асмаlaс. Кхо шу хьалха ненсе т1а йодаш оаха накъаьлккхар из. Ц1а1а йоаг1аллазар: цуна къахет шин долхах. уж 1емад уиханца. ер а 1емай царна. Коллективо дог раьза а долаш хьайицар из юха. Из я «Сийлен знак», «Материнская слава» яхача ордений кавалер.

Вола т1ен Днепр т1ен моастаг1а вохавеш дакъа лоацаш хиина турпал скотник Чеботаев Александр а ваьц Даьхен духьа хьинаре къахьегаш ца хуле шии вахарах деш хеташ.

Д1ахоьд яр хала ха я — доахан 1аьнара даха деза. кхы аттаг1а йоаш б1аьсти а хургья. Бакъда тха коллективе мел вар дог уравтто. моллаг1ча халонашта духьала оттаргволаш. Кердача производствении хьокхамаши на Даьхе г1алъгаргйолаш ва.

М. ИЧИЕВ
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 3 йолча [illegible]рий - товарни ферми заведующий

КЕРДАЧА ЛАКХАЛЕНАШКА

[illegible]

Т1ехьарча шерашка [illegible] [illegible] дахача шера д1аера [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2400 тонн [illegible] х1аьта [illegible] 2000 тонн [illegible]

[illegible]

Шин д1аь хьатара т1а коар[illegible] кердача [illegible] [illegible] [illegible]

Хургболча хьувкъам[illegible] [illegible] бола доаш [illegible] [illegible] мотти[illegible] [illegible] д1ада[illegible] [illegible] фуно. Цуи дикал, сорт лакхаг1а ме хул дукхаг1а хьувкъам чубахь. Масала, хьалха «Смена» яхача сортах дола тенараш д1адурт оаха. Совхоза 1алама [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Цудухьа тхо раьза долаш хилар чуийду хьувкъам а. Цу кхоачамбоанар д1адакха йиш хулийтаргйола торонаш лехаш тоъал ха яьккхар. Т1ехьара а «Юбилейный» сортах дола тенараш кхоадоцам оар. Тха совхоза 1алама хьалашца дика тоаргду сортах дола генараш. х1аьта хьалха хиинача дукхаг1а [illegible] а ду. [illegible] [illegible] [illegible] культура фу [illegible] а [illegible] [illegible] сортах да. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] культурай фу а.

Техника сихаг1ол доаг1еи тоарра т1ахьекхаш Сунженски района керт[illegible] [illegible] [illegible]ча д1а[illegible] т1ара къоабал а [illegible] шоай низ д1акхоачар ду совхоза механизатораша техника. [illegible] [illegible] [illegible] сихаг1а [illegible]

Техника [illegible] [illegible] леладеча механизированни бригадашта [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Айнова [illegible] [illegible] а х1ана. Шии техника [illegible] муг1аре [illegible] цо. Х1аьта ханал дикка хьалха шоай техника [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] механизатораш Точиев Муса, [illegible] [illegible] Гири. Цечоев Махьмад-Гири.

Тахан кердача шера укх хьалхарча дийнахьа. тха болхама коллективо дош ду хьалхашка [illegible] декхараш кхоачашдар [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] къахьега.

Р. [illegible]
[illegible] района [illegible] [illegible] [illegible]

Кхомбе, дорадс, архIа

ЮКЪАРА ЯЗКЪА СОВДОАХАШ

«ХIара шера ика производственни толаш доахаш хьайоагIа ГI. Ахриева цIерагIа Назрановски «Электроинструмент» завода коллектив. Дерригача техникоэкономически хьахамий дIадахача шера тIи толаме кхоачашйир цо. Iаьта нхьайола бригадаш, участкаш укх шера чотагIа кхьегаш йола тоъал ха я. Царх я СССР-а Лаккхехьарча Совета депутат М. Дзармотов коте латтача комсомольско-кагирхой бригада коллектив. ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план 130 процент гаргга кхоачашйир цо. ХIара сменах шоай нормаш 120 — 130 процент кхоачашъеш ба коммунистически къахьегама ударникаш Цанхоев Муса, Мунальгова Марет, Хулагов Исраьил, Гизатулфи Рашид, кхы дукхагIа бараш.

ДIадахача шера цхьайтта бетта баьча балха итогаш йича «Электроинструмент» завода коллективана елар КПСС Назрановски райкоман райисполкоман карара кара дела ЦIе байракх.

Цхьа дезал санна барт тайна лаьде къахьегаш ба 14 къамах бола нах. Шоай коллектива сий лакха лоаттадара хьинар кхо на дезш болх беш болча цар шерагара шерага толаду шоай къахьегама толамаш. Укх производственни толамаш доахача дизал даьъа а доацаш, яхье хьалха латташ хьайоагIачарех цаI я тха литейно-прессови цеха коллектив а. Цу гIулакха тешал деш дола масалаш доладе йиш я. ДIадахача шера хIара бетта рентабельно болх беш чакхъяьлар тха цеха коллектив. Массехказа яхье призовой моттигаш а хьоккаеш, предприяте карара кара тела ЦIе байракх ахчан премии елар тхона. «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчиий инициативана дизав жоп лу оаха. ХIанз укх сахьате тха цехе цхьаккха участок, бригада е болх-ло вац шоа[й] [illegible] толаме кхоачаши [illegible] кхоачани на еш.

ДIадахя [illegible]ркате чакхдаккхара ло[illegible]ьча къовсаме дика тол[illegible]дахарца белгалъяьлар [illegible]нов Борис, Энажиева За[illegible], Цечоева Миновси ке[illegible]аттача бригадай кол[illegible]раш. Цар къахьегамени [illegible] производственни дисци[illegible] толхазв цхьа моттиг [illegible]ан. Шера планаши тIа[illegible] социалистически декхар[illegible] 110 — 120 процент кхоа[illegible]ьд цар.

Бригада [illegible]къашхошта луш дола и[illegible] коллективана бухоцца[illegible]агIдаьшпачунга хьежа[illegible]а дац. Дукхаллен дик[illegible] диллача хIаране хьала[illegible]рде а лувцаш уттаду [illegible]ма алапи. Цудухьа хIара[illegible]ерт балха тIа гIалат н[illegible]а, арахеца продукци ма[illegible]а дикагIен дукхагIен хи[illegible] Цу даькъе тха дика [illegible]оал.

Хадданаз [illegible]истически яхье хьалха [illegible]таш, коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ва тха цехера 58 болхло. ХIаьта из сийлен цIи искхара тIехьа къовсам лоаттабеш ва 35 болхло. Тха коллектива къахьегамен производственни дисциплина ма могга дикагIа хилийтара, хIаранен, къаьстта а кагирхоика, коммунистически хьисапе къахьегийтара царна юкъе дуккхаьстамен организаторски оалхаш ду хьехамчаша Ужахов Муса, Дакильгова Лемкас, Богатырева Дугурхана, кхы дукхахьйир а.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя воккхъоста Л. И. Брежнева яьцна «Экономика кхом беш хила еза» яха дешаш даим дага а лоаттадеш, чIоагIа йовкхо ю оаха цу лоархIамеча гIулакха. Балха ханах, производственни мощностехи оборудованехи биззза пайда ийбу. дIамигчун а доккхачун а кхом бара тIехьа хадданза къовсам лоаттабу. Цу даькъе тхона кагагIлуш лараш а дика да. ДIадахача шера оаха кходир 7 тонн сийрда бесаш долеи Iаьржен металл, ишта кхойир чIоагIа духха мах болаш йола 1 тонн импортни материал. Из деиашIехьдаьннад дикагIйола технологи производствана юкъекхулларах, хьаеш йола штампаши прессформаши эрга а йоахаш тоадарах. Хьалха дIадахача шерашка отходаш а лоархIаш тоашаш йола пластмасс дIакхусар. ХIанз рунах хIамаш хьаю тха цехе. Цехе дIа а оттаьа болх беш а дробильни машинаш, сушильни шкафаш. Цар йолхIаш йола обработка ачул тIехьагIа, отходех оалхалаш хьае йолаю. ХIаьта уж оалхалаш ишта хьаеш ирел вIалла эшашагIа яц.

Цеха коллективо предприятерча цехашта юкъе эгара хьалхарчарца хьалдаьцай «СССР-а 60 шу дизара — 60 хьинарца къахьегама вIира», яха инициатива. Нохч-ГIалгIай автономе 60 шу дузачеи нохчийи гIалгIаи шоай лоIамагIа Россена юкъебаха 200 шу дузачеи цIейна сийлена накъахьара тIехьара социалистически ях. Цу яхье дика къахьегама толамаш доах коллективо. ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план 25 денабре кхоачашйир оаха. Пачахьалкхен планагIа даьрхIачул совгIа арахийнар 7 эзар совгIча сома мехьха товарни продукци.

КагагIлойнарех кхоачамбаь Iе даго дац тхо. Укх шера цеха коллективана хьалхашка латта декхараш кхы а доккхагIен бехктоихаметIен хилар иштаду цехарча хIара болхлочо. Цудухьа тхо дог тийша да цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера плани социалистически декхараши толаме кхоачашдергхьадарах.

М. ХУТИЕВ,
ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода литейно-прессови цеха начальник.

БОЛХ ЭРГАБОАККХАШ ТОАБЕ[Ш]

СССР Лаккхехьарча Совето гIаййцача 1982 шера СССР экономически социальни деггIабоалаяра пачхаьалкхен плана тIа белгалбаьб дукхача хана лаьрхIа йола КПСС экономически стратеги кхоачашъяра хьадда бола мур. ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план тIех кхоачаш а яь кердача шера чу болара шерра социалистически яхь а йоаржаль нах хьегаш ба советски нах.

ХIанз укх сахьате [illegible] дIадехача эггара лов[illegible] гIадарех цаI да про[illegible] пои культурен вIа[illegible] Из де деза цу д[illegible]хьемаIане, вешта [illegible]кьерча гама, быта, [illegible]чу а зоа гIулакхий ку[illegible]дниххчий деп паш. Цу [illegible] юрташкарча кхораш [illegible]деканешта хьал[illegible] культур[illegible] хаш[illegible] республике болх беш [illegible] культура цIа, 428 [библ]иотека, театрально-зрелищни учреждений культу[illegible] кхыча кхувучийи сеть. Дукха дика гIулакхаш даьд цар чакхдаьинача шера. Дукхьал клубаша чакхъяьхача мероприятешка хиннал 9 миллион гаргга саг. Уж я лекцеш, докладаш, беседаш, устни журналаш, диспуташ, концерташ, спектаклаш, агитбригадай выступленеш, кагирхой сайренаш, театрализовании цIейш, дукха кхыйола мероприятеш.

Шерагара шерага шоай болх эргабоах республика культурни учрежденеша, балха, кердача, дикагIча формасхи методехи пайда а ийбеш, чакхдоах дукха тIема-патриотически, Iилма-атеистически, правови, нравственни, эстетически кхетам балара тIадерзадаь гIулакхаш. Беррига болх «Юрташка бахача наха культурни гIулакхаш дега тоадара де дезарех» яха КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцами «Самодеятельни художественни творчество дIахо деггIайоалаяра де дезарех», «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» яха КПСС ЦК соцамаш ларде а лувцаш бу шоай болх культура учрежденешта.

ТIа-тIа дукхагIа хулаш латт республике самодеятельни кружокаш — 1981 шера республика клубии учрежденешка болх беш яр 23 эзар гаргга саг юкъе а волаш йола 1,5 эзар совгIа самодеятельни кружок. Цар низошца оттаьй чакхдаьинача шера [illegible] эзар совгIа спектакли концерти, царга хьожаш хиннав 2,5 миллион саг.

КПСС XXVI съезда даха ма-доаггIара накъадахара хетаь лоархIаме мероприяти хилар 1980 шера август бетта депэ 1981 шера февралага кхачалца хинна культпросветучреждений Ерригсоюзни хьажар. Балхага хьожаш де лийрхIараши хьалхашка уттадаь декхараши дар культура кхувучаша бу къахьегамхошта коммунистически кхетам балара болх дIахо тоабар. Из болх чакхбаьккхар культура учрежденешеи органашеи профсоюзнии комсомольски организацешка, шеррача общественно[сти] цхьана.

[Х]ьажаре хьалхара моттиг [illegible] Сунженски района культура [illegible] ЧИАССР культура министерствай ку[льтура] [illegible] профсоюза [illegible] комен карара кара тела ЦIе байракх. Юртий культура ЦIен[illegible] дикагIа лаьрхIад: [illegible] районера Калиновски СДК (директор Т. Б. Жукова), Шелковской районера Каргалински Дубовской СДК (директораш Л. Д. Анилова М. Н. Кочеткова). КПСС XXVI съезда духьала доллача хана баь болх дика лаьрхIаб ишта Ведана РДК (директор А. Б. Садулаев), Сунженски района Нестеровски СДК (директор — Н. А. Зиборова). химикаш культу[illegible]

[illegible] А. М. Попов). Дукхача [культура] [illegible] опыт [illegible] балхахо [illegible] Калетко [illegible] стажерча [illegible] КПСС XXVI съезд[а] [illegible] культурно [illegible] учреждений Ерригсоюзни хьажар [illegible] чакхдаьккхар во 35 кердаме гIулакх. Царга хьажаш хилар 13 эзар саг. Царех эггара дикагIа а хаза хоагIа хеташ а яр Ленина ордена кавалерашта Балаи Вера Ивановнанеи Дороднев Михаил Васильевичаи хетаь хиния, «Пятилетка керда цIераш йоах» яха мероприятеш, «Вай оал — Ленин, лагалатт парти» яха литературни сайре, радиожурнала выпускаш, «Съездагара съездага — ленински новкъа» яхаш хиина, кхыйола мероприятеш.

Дукха сакъердаме а пайдане а гIулакхаш чакхдаьхад 1981 шера Сунженски районерча Серноводскии Троицкии СДК. Ведана районерча Элистанжински, Даргински, Мехкатински СДК. Шалински районерча Курчалоевски Алероевскии СДК, цхьадолча кхыча культура цIеношка.

Дика чакхъяьлар республикански мероприятеш: республика ерригача юрташкарча хоровой, вокальни, музыкальни коллективай творческий отчетий концерташ, халкъа, коллективай, вокально-инструментальни ансамблий, агитационно-художественни бригадай, автоклубий балхага хьажар, хоровой музыкица къонача музыкантийи цIейш. Хьажарийи конкурсийи итогаш вIашагIтехай, культура министерства коллеге йийцай. Цо ниш хилийтар балха дика оагIош йовза а, кхоачамбоацараш гучадаха а, уж тоадара накъаш белгалде а.

Хьа а хинна эргаяьлаш тоалуш латт балха керда формаш. Шаьла районе традиця а хинна дIаэттай «сакъерам» оалаш йола кагирхой сайренаш. Ноьжай-Юртен МагIалбикен раонашка бок кха болх бу керда обрядаши цIейши быта юкъедоахадара. ДукхагIа хиннай халкъа филармонеш. Полаш хиннача Шалински Сунженски районашкарча [illegible] Наз[ра]новски, Ш[illegible], Грозненски. Из я[х] самодеятельни художественни творчествана пропаганда а ярея бехача наха культурни гIулакхаш дарен керда перспективни форма.

Теркалбе эгарболаш ба бераша бу болх вIаштIехьбаьккхара культура министерства, просвещене министерства, профтехобразоване управлене цхьана бу бола. Из бахьан йолаш традици а хинна дIаэттад шер-шера духовой музыка хьажараши конкурсаши, технически творчества, фото изобразительни искусства выставкаш елга.

Соахка дизаза яьй юрташкара культура учрежденешта хьалашка болх бе кийча йий хьожаш республикански рейд. Из чакхйоакилача юкъагIа дикка айбелар культпросветучрежденеш а культура балхахой а догорце Iалашбара, культура учрежденешта ремонт [illegible] цар [illegible] тила дезаш дола хьалаш хилийтаран тIаберзабаь болх.

Моттигашка [illegible]

ЦАР КАЛЕНДАРА ТIА — 1983 ШУ

Сенце белгалде[illegible] шуи коллективана дIа[illegible] шу яха хаттар [illegible] корреспондента [Нохч]-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-2 цхьоалагIча гIишлон участка начальникага **Ахматханов Саид-Али Шайхаевичага**. Цу хаттара жоп д луш цо дувц: Нохч-ГIалгIай гIишлон управленерча участкашта юкъе эггара дикагIа лоархIачарех я участка коллектив. ЦхьайттталагIча пятилетка задани шин царех ах шерех кхоачашъе доц деннадар гIишлонхоша. Тахан керда шу дездеча дийнахьа участка гIишлонхой шоай деша дьн кхилар къьегга дьахьокх ЦIадехача шера цар даьхача къахьегама толамаша. ХIанз уж къахьегаш ба 1983 шера шоллагIча квартале чотах, цудухьа чIоагIа дегаш гIоздаьнна балаш дезд цар календара цIен.

Участка гIишлонхоша доккхал де йиш йолаш чакхдаьлар дIадехе шу. Грознерча Ленина цIерагIча проспект[е]гIа хьал а д[illegible] цар эксплуатаци дIаденнад 55 квартира йолеи 25 квартира йолеи ши цIа. [illegible] хьаккар 304 моттиг [illegible] [ку]льтура болхлошта ле[illegible] общежити, дукха ца гов[illegible]стеда[illegible] дезаш да цхье[illegible] 36 [кв]артира йола цIа. Ва[illegible]ехи [illegible]агIа мара цу Ленина цIерагIча проспектагIа хIанз оаха хьалл[illegible] йоаккхаш ватта «Арбитаэ» яхе[illegible] [фир]менни тика. Цу чу [illegible]кхаш хургьа тайп-тайпарча м[illegible]кеех йола телевизораш, радиоприемни[illegible] [illegible] ваш. Из керда тика Гро[illegible] баьллард дикка тоадерйде уж веараш мидерна хьашт[illegible].

Вай республике цIи хеза гIишлонхо, Социалистически Къахьегама Турпал Хадиев Шамсудин корте латта комплексни бригада мара цу тха [illegible] Саид-Али Шаипаевича 120 сагаз латтаж шу бригадай [illegible] тайп-тайпарча профессех бола гIишлонхой: каменщикаш, малараш, штукатураш, плотникаш, сибараш. Белгалдаккха дезаш да царех наггахьа бола гIишлонхо смежни професси йоацаш ца хилар. Керда-керда шайнна ма нагалонаш яа тхом низ тереш доле бахьанаш дукха да. Кертердар де бригади подрядех къахьегар, социалистически ях кхетамца лаштIехье а [illegible] шоай торояк бизза пайда ийбар. Цхьакка гIишлонхо вац участке ший нормаш дикка [illegible] ца еш. Смежни [illegible] фаа гIишлонхой [illegible] [illegible] дIаотт, [illegible], [illegible] цар бизза пайда [illegible] моттиг ииисаац.

[illegible]ьстта дика болх а беш [illegible]ча шера шейна къахьегаш [illegible] кийчдаь накъаьлкхай [illegible] Вит, Погорелова [illegible]а, Латыпов Iикса карта латт а [illegible], отделочникаш, [illegible] звенон коллективаш [illegible]

ТЕШШАМЕ ГIА БОАХАШ

Дерригача советски халкъо санна, дег тIара къобалдеш тIа а эпаш, теркам тIабахийта ладийгIар тха «40 лет Октября» совхоза къахьегамхоша КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева даьча къамаьлага. Цо белгалдаьккхар моллагIча хаоттама хьалашка тешшаме хьувкъам кхебар, юртбоахама производство хадданза деггIахувлар геттара лоархIаме гIулакх хилар.

Атта хиланзар цхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу совхоза къахьегамхошта хаоттама хьалашьа диллача. ХIаьта а дика хьокхамаш гойтар тха къахьегамхоша. Масала, план 21 центнер йолаш, хIара гектара тIара 24,6 центнер ялат чудера.

Шер-шеро дукхагIа дIаюв тха боахаме ялатийна лаьрхIа хьажкIаш. Масала, итталагIча пятилетке хIара шера из культура юкъера лаьрхIача 1310 гектара тIа [д]иеш хиннаяс, соахка 1818 гектара тIа кхейир.

Опыт хьахьокх, хьажкIаш тха боахаме кхы а дукхагIа дIае а хьувкъам алсамбаккха а йиш йола. Цуна тешал ду тха [illegible]гIа болча кхаш ле[illegible] [illegible] [illegible] М[illegible]а, Гелисханов Ахьмада [illegible]на хIара гектара тIара [illegible] центнер фуалъяьа [хьаж]кIаш чуийцар, хIаьта [illegible] [Мал]хоев Госпой Бахьауддина — 46,1 центнер.

Соахка план 4500 тонн йолаш, 7037 тонн ялат дIаделар пачхьалкхена. Из да итталагIча пятилетке хIара шера юкъера лаьрхIача дIалуш хиннача 1987 тонн дукхагIа. Цу шерашка юкъера лаьрхIача 2046 тонн хьажкIаш дIалуш хиннаяс, 1981 шера 4250 тонн дIаелар.

Белгалдаккха дол[ч]а тха совхоз гурахьа ювга культурап фу кхедара достаи болаш хилар. Соахка тIадалара диллача лакха кондици йола 1088 тонн фу деккар оаха кхыча боахамашка.

Дера тоам беш да дIадахача шера хьайбаш лелалечар даьха толамаш а. Дулх шера план 320 йолаш 345 дIаделар ДаьхIена, хIаьта шура, план 130 тонн дукхагIа а йолаш, — 1420 тонн.

МалагIча торонаца вIаштIехьдоалийт совхоза коллектива ишта овсаре къахьега?

Агротехнически комплекса ерриге звенош лоархIам болаш я. Юртбоахама культураш кхеча хIанз оаха пайда ийцаш йола агротехника дукхача шерашка болх беш Iоаль я. ДукхагIа тIехьарча шерашка мара ба [ш]еIоалаяьли оаха хьалхагIа кхоара индустриальни технологи. ХIаьта тха боахама алашна цо ше бакъ а йир. Хьалха а хIанз а совхоза [к]ахьегамхоща пайда ийбу [т]ешагIа болча болхлошта [х]агIдоалаш долча дикагIча [I]илмахой рекомендацеех.

Хьувкъам лаьрара дикка новкъостал ду [б]ахама тIехьарча шерашка [д]ерига культураш цхьоалагIа класса фу тоссаш оаха дIадаш хиларо а тха лаьтта[ш]а дикагIа хьувкъача сорта йола культураш лехаш болх баро а. Масала, тIехьарча кхаь шера дукхагIдолча лаьтташка ССК-363 сорта йола хьажкIаш дIаюв оаха. Кхыча сортех йолчарца нийсйича дукха дикагIа дьувкъ уж. Масала, соахка эзар гектара тIа дIайийра уж. ХIара гектара тIара 38 центнер фуалъяьха хьажкIаш а яьлар.

Кхы а [кх]ьа дика хIама да цу сорта[на]: хьажкIаш [illegible] докъададале 10 — 15 ди хьалха кхач. Из бахьан долаш хьувкъам чуэцача хана гIадам атта каглац. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт хьажкIаш цIенагIа чуерзае, хIаьта гIадамех ю силос йошагIа а хул.

Лакхе белгалдаьккхача тайпара хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдеш хьабоагIа тха хьайбаш леладераш а. ДIадахача шера план 2250 килограмм йолаш хIара Iаттагара 2400 килограмм шура лыкхар фермий къахьегамхоша. Из я итталагIча пятилетке хIара шера юкъера лаьрхIача йоаккхаш хиннача 260 килограмм дукхагIа.

Из толам баккха къаьстта доккха новкъостал дир тха толашагIа йолча доярkаша Лаурбекова Зинас, Дзаурова Малината, Балхаева Дуге, Дзаурова Долатхана, кхычар. Кхо эзар килограммал дукхагIа а цар хIара кхоабача Iаттагара шера яьккха шура.

Укх шера 1650 тонн хьажкIаш, 1500 тонн шура, 370 тонн дулх дIадала дезаш да тхо ДаьхIена. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдолар дукхьа низ дIакхоачар дергда совхоза коллективо.

М. АЛЬВАКОВ.
Назрановски района «40 лет Октября» совхоза директор.

Къаьстта дика къахьегама толамаш даьхад укх шера Назрановски трикотажни фабрика коллективо «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта» яхача девизагIа шерра лаьржача социалистически яхье цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера дика производственни хьокхамаш дахарах Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятешта юкъе хьалхара моттиг хьоьхайи цуна.

Дукха ба укхаза шера план хадал хьалха кхоачаш а яь дукхагIа хана дена пятилетка шоллагIча а кхоалагIча а шерий чотах къахьегаш. Царех ба 1983 шера февраль бетта чотах болх беш йола Богатырева Лида, 1983 шера сентябрь бетта чотах къахьегаш йола Сагова Хадишат, 1982 шера январь бутт ба Аушева Моте, Цолоева Тамаре къахьегама календара тIа. «За трудовую доблесть» яха медаль еннай Богатыревгlар йоккараннта Зайнапан ПаьтIаматан.

СУРТА ТIА: фабрика коллективе хьалха латта швеишмотористкаш (аьрдехьара аьттехьа) Богатырева ПаьтIамат, Аушева Моти, Эсмурзиева Лида, Ведзижева Зайнапи Цолоева Тамареи.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦIЕЙНА ХЬАЛХАРЧА ЦХЬАН ДИЙНАХЬА

РЕПОРТАЖ

Дукха нах ба Грознерча керттерча почте дIачуухаш. Царех дукхагIбараша белгалъяьча хана шоай гаргарча нахага, бовзаш-безаш барашка телеграммаш дIакхоачаргийи яхаш хаттараш ду телеграфисткашка. Оаш белгалъяьккхача хана шуи телеграммаш кхача езача дIакхоачаргъя аьле лоацца жоп лу уж безаме тIадоцаш болча телеграфни участка болхлоша.

Даим ишта дукха нах хулий-теш? — хаьттар аз цу участка начальникага Бардашова Екатерина Ивановнага. Тахан санна дукха-м хилац, — жоп делар цо. Массехк ди мара мича дисад керда шу хьатIакхача. ЦIей деэдеча хана массаза а хул тхо долча дукха нах.

— Екатерина Ивановна, вокх деношка бечул мел дукхагIа болх бу оаш укх деношка?

— Из хьона хьайна а лархIа хала хургдоц цхьа масал аз доаладича. — ЦIейна хьалхарча хIара дийнахьа хьа а эцаш, дIайохьийт 1000—1200 телеграмма, вокх деношка кхухьийтараш 350 — 400 мара хилац. Гуш ма хиллара, кхоаза дукхагIа ба тха болх цIей дездеча деношка. Кiезига яь а оаха мело йича чIоагIа бехкаш доахаргда. Тхоашта хулача халон духьа уж ца нийсъалийта гIерт тхо.

— Цу хьакъехьа оаш дер фуд, Екатерина Ивановна?

— Хоаш ма хиллара, тха участкерча наха дийнахьа а буса а хадданза болх бу. Цхьабакъда, керда шу деэдеча цIейна хьалхарча деношка нахагара телеграммаш хьайиеча хIара сменах кхоккха саг хул тха болх беш, вокх деношка шишша телеграфиста мара ца хулача. Ишта дукхагIа хул телеграммашта экспедицни а еш, уж дIакхухьийташ бо[лча] [теле]графисткаш. Вайцига хьакха[бо]аро [теле]граммаш хьаэцаш бараш а, у[illegible] теле[граммаш] нахага дIакхачийтара шоай хан[illegible] [illegible] бола почтал[illegible] ара[illegible] [illegible]а, къахьега[illegible] [illegible]ш а. Лоацца аьлча: [illegible] да тха цIей дездеча хана хьалхара хIара ди, — [аь]лар Бардашова Екатеринас.

— Екатерина Ивановна, цIе[й] хьалхарча укх деношка нах шун [бе]хкаш хьалхагIа латтъаш е царех бехкаш доахаш [illegible]гаш нийсъеннайий? — хетт аз.

— Леткъаш-м моттигаш нийсъеннаь, — аьлар цо, цхьабакъда, тхона баркал яхаш ухаш дола каьхаташ-м дукха да. Укхаза белгалбаха безам ба са массаза а шоай декхараш цIена кхоачашдеш бола контролераш Чернышева Валентина, Венгер Тамара, телеграфисткаш Межидова Айза, Степанин Анна, Петровичева Зинаида, Скиба Ефросинья, Шеманюк Валентина, Рекун Галина, Осмаева Зина, Голенкова Клавдия, почтальонаш Владимирова Елизавета, Анчурина Людмила, кхыбараш.

— Къаьнача шера тIехьарен кердача шера цIей дездеш долеи шин ди къаьстта бехктоихаме да тхона, — йоах Екатерина Ивановнас. — Цу деношка нагахьа саг хургвац тха участкерча болхлоех салоIаш. Сайрийна ялх сахьат даьлча денз Iуйрийна борхI сахьат даллалца такеенца телеграммаш дIа-хьа кхухьаш хургва почтальонаш. Тахан керда шу деэдеча дийнахьа вайна гуш хургба царех цхьабараш. Дег тIара цар цIей даькъала дувца лов сона.

Б. КОСТОЕВ.

Къахьегача сага вахара хьал тоадара

Коммунистически парти Советски пачхьалкхеноа назаддаш йоакхо и мехки боккам лелабеш интенсивни накъа тIа доакхаш тоадари, цу лерда тIа советски сага вахара хьал тоадари, цун культурни лакхъяра дешай. «Дерригa а сага духьа, цун вахара хьал тоадара», — аьнна да тахан деггIахача социализма вахара карттера закон. Из закон вахаре къаьстта чIоагIа чакхдовлаш йистелацай иттлагIа пятилетка. Ишта дIайолаеннай керда, цхьайтталагIа пятилетка а. Къахьегама коллективашта, предприятешта хьалхашка латта балха декхараш кхоачашдар ца цхьана, дукха гIулакхаш чакхдоах коллективаш социально деггIайоалаяра программаш кхоачашъеш. Цу хьакъехьа Вознесенскерча газ чакхйоахача заводе да вIаштIехьдаьннар а дIахо йодача хана де лерхIар а дувцаш «Сердало» газета оагIонаш тIа массехк хаттара шоа далар дийхар оаха заводерча профсоюзни комитета председателага БОГДАНОВ Александр Михайловичага.

ХАТТАР: [illegible]

ЖОП: [illegible]

ЖОП: Укхаза эгара хьалха белгалдаккха дол сона, заводера болхлойи гIулакхера нахи ерриге хIанаара коммунальни паргIатонаш йолча фусамаша Iалашбь хилар. ДеггIаенача социализма обществана Конституце бакъо еннай хIара советски граждана ше чуIе фусам хила. [illegible] [illegible]

[illegible]

ХАТТАР: Фу ала йиш я цхьайтталагIча пятилетке да хьа коллектива социальни де[ггIайоалаяра] планах?

ЖОП: Цу хьакъехьа а дукха дувца йиш яр. [illegible]

[illegible]

Оборудоване болх беча хана тата [illegible]

[illegible]

Цу хьакъехьа белгалдоах хьарида аз алхха цаI — заводен профсоюзен чотах къахьегама материальни стимулашка, социально-культурни гIулакхашка [illegible]

[illegible]

Интервью яйар А. ХАРСИЕВ.

[illegible]

И. [illegible]
ЧИАССР культура министерства [illegible]

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ТАХАН-КУБИНСКИ РЕВОЛЮЦИ КОТЪЯЬННА

Хоза я океанагахьа ерзаль сигала беса, цӀе беса, Ӏажагӏа бос бола фасадаш йола цӀеноа дагӀаш йола кубински столица. Город дегӀа а йоагӀа, хоалуш а йоагӀа. Карарча пятилеткагӀа дукха капиталовложенеш дӀаяхийта лаьрхӀад Гаванера предприятеш шеръяран керда яраш хьафорда порта, гаванскиш шинаькъа уэсла, дунен къашта юкъерча порта дерниэаци ярга.

СУРТА ТӀА: советски кемаш — каст-каста хул гавански порте.

АДН—ТАСС сурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

ПОРТАШТА МОДЕРНИЗАЦИ ЕШ ЛАТТ

Бокха теркам тӀабохийт Кубе хӀанз укх сахьате порташта модернизаци яран портови боахам дегӀабоалабарал. Планаш тӀа лаьрхӀа да 1990 шу тӀанкхачалца йолча хана цу гӀулакхага 250 миллион песо дӀадахийта. ХӀанз укх сахьате форда тӀа гӀолла дӀаюхаяхухьача деррига мовхьсе 60 процент кхоачаш йолча Гавански портал совгӀа реконструкци ергъя Сьенфуэгосерча, Матансасерча, Мариелерча порташта. Мехка къулбаседа - малхбоален оагӀорахьа Ольгин яхача провинце никелеви концентраташ арахецаргйола шин завод хьалъеш хиларча дукхаденна Нипе яхача заливе хьа[illegible] [illegible] порт.

[illegible]КТОРАШ — [illegible] МЕХКА

[illegible] хелкъа боа[illegible] эггара лоархӀамедоал[illegible]ех цаӀ да тракторостроени. Даькъа эггара йоккхагӀа йола предприяти я болх беш 25 эзар саг вола Брашовски тракторни завод. Из хьалъяьяр Советски Союзо гӀо а деш тӀом сецачул тӀехьарча хьалхарча шерашка. ХӀаьта 1981 шера ткъаь итт модификацех йола 85 эзар совгӀа чархаш йола а гусенични а трактор арахийдай брашовски тракторни ераша.

ПАНЕЛЕХ ДУ ИНДИВИДУАЛЬНИ ЦӀЕНОШ

ХьатӀадоагӀача дивъ шера цӀенош дара комбинате хьаьча панелех 20 эзар индивидуальни цӀа хьалдергда Венгре. Цу методо чӀоагӀа лоацъю цӀенош хьалдара эша хӀ. Масала, Будапештерча цхьацца деза да лаьрхӀача 43 цӀена латтача наха чубаха [illegible] бе 16 совгӀа [illegible] хьалдеча меда[illegible] цӀеной масс[illegible] [illegible]чон бахаш [illegible]голадонна[illegible] 1981 шера январь бутта. хӀаьта ворӀ бутт баьлча цу цӀеношка баха хьаьшар нах.

(АПН).

СИЙЛАХЬ-ВОККХА БАЬЧЧА СУРТ-СИБАТ

Укх шера дукхаьшха вайнаька театральни сцена тӀа кхолларгда дунен тӀа эггара хьалхара социалистически пачхаьалхе, Советски Союза Коммунистически парти кхеллачун — сийлахь-вокхача баьчча В. И. Ленина, сурт-сибат. Укх шера мехка а Нохч-ГӀалгӀай республика а хьамсара йолча юбилейшта хеталь из ленински спектакль кийчъю Нурадилов Ханпаший цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхаьалкхен театра коллективо. Тха корреспондента интервью елар театра керттерча режиссёра Нохч-ГӀалгӀай АССР искусствай заслуженни деятела, Ленински комсомола республикански преме лауреата, из спектакль оттальча Солцаев Мималта.

— Мималт, вай сийлахь-воккхача баьчча Владимир Ильич Ленина сурт-сибат советски театра сцена тӀа шерра кхеллад. Цу гӀулакха эргара къамий а театрий шоай традицеш а я. Из тема вай хьалха хьаллоац хӀанз арг[illegible]ро а. Цунах лаьца фу [illegible]?

— [illegible]да ко[illegible]а ма харра, оалаш ра уйла[illegible]ва низ, режиссерлар эггара[illegible] кӀоарген хи[illegible]агӀа хьахьокх драматурге дунен классика Шекспира кхолламо. Аз массехазза оттальй Шекспира пьесаш, цоай чулоацамга диллача эггара цун чоалханегӀеи духьале увттасчарехи йола трагедеш а йолаш. Бакьда, советски драматургий произведенешкара В. И. Ленина сурт-сибаташ аз Ӏомадича, дайзача, со кхийтар коллектива, режиссера меттел, хӀара сага а цул чоалханегӀа, цул кӀоаргагӀа, цул хьамсарагӀеи езагӀеи пхьа тема йоацилгах а е хила йиш йоацилгах а.

Ленин — дуней халкъашта, замацта цӀаккха а виц ца луш дагалаттаргвола, массанена а низ луш, баха, лела, къовсам лоаттабе нах Ӏомабеш вола саг, ха дӀаляхарах, замаш хувцалларах, шакӀа мо къегаш цӀена латтаргйолаш я цун цӀи.

Драматургически лард. Погодина, Тренева, Корнейчука, Шатрова пьесашка Ленин гучаволл эггара бехктокхамегӀа, эггара лоархӀамегӀа йолча шин-кхаь сцене. ХӀаьта оаха, тхоай декхар чоалханегӀа а деш цу авторий йиъ пьесера хронологически порядках тхоай композицена юкъейоалаьй В. И. Ленина дакъа лоацаш мел йола сценаш. Исторе эггара критически хиннача хьалашка Ленин хьагойташ, цун сийлахь-воккхал довзийташ, дизза цун сурт-сибат кхоллаш я из [illegible] композици. Пьеса дӀайо[illegible]ча дена сцена тӀа ва Ленин[illegible]ий кӀоаргача, хьалхашка [illegible]а доккхий декхараш а халонаш а йовзаши кхетаеш йолча кхехкача уйлашца.

— Давлетмирзаев Мутелип дика артист ва, бакъда, ленински тема... Фу бахьан да из цу рола Ӏа хержар?

— РСФСР заслуженни артист Давлетмирзаев Мутелип лакха говзал, уйла еш вола артист ва. Къаьга психофизически белгалонаш йолаш артист ва, кхетама боарам, сага говзал лакха я цун. Философски кӀоарга хьакъал, лакха артистически темперамент, виэзача сага цӀенен дикен оамалаш я цун, цудухьа со дог тийша ва цу спектакло хьалхашка оттаду декхараш дизза кхоачашде цун вӀаштехьдарг хиларах. Цул совгӀа, тахан хьатӀаэтта 1982 шу дерригача советски халкъа, вай республика къахьегамхошта Ӏалаьмате хьамсара да. Укх шера 60 шу доал СССР хьахиина, иззал ха йоал нохчийн гӀалгӀайн автономи хьахиина, 200 шу дуз Нохч-ГӀалгӀайче пиий лоӀамагӀа Россена юкъеяха. Кхы цхьаькха а доккха цӀей да укх шера вай мехка. Укх шера хила езаш я Ленински комсомола XIX съезд. Тхоай ленински спектакль цу доккхача цӀейшта хетаю оаха. Са а тха театра коллектива а граждански а творчески а декхар да из. Ӏалаьмате боккхен сий долаши бола бехктокхам тӀабожабу цу спектакло сона а Давлетмирзаев Мутелипа а.

Цу чоалхане а классически а йолча материалаца тха белам ба ва[illegible] приамах гӀолла поэти[illegible] философски кердача [illegible] сий дола симфони са[illegible]йлахь-йоккха Октябрь социалистически револ[illegible]овзийта.

— Ленин[illegible], ловзаеш из хиларца [illegible]екхараш да эггара хьал[illegible]уина хьалхашка оттад?

— Эггар[illegible]алхара декхар — ч[illegible]е йоаца, цхьабакъда, [illegible]лахь-йоккха йола Ленин[illegible]а йизза кхеталь ца Ӏе[illegible]на пха хинна из цо тӀ[illegible], тӀанйца ца Ӏеш, спекта[illegible] баьхкачарна эггара хьа[illegible]Ӏа дола хӀама санна. [illegible] чу йоссаяр. Сийлахь во[illegible]а баьчча Ӏохар, хьалгӀ[illegible], кулга оамалаш. кхыйо[illegible]рибуташ гойта ца Ӏеш, [illegible]нна кӀоарга хьакъал, [illegible], цун монументальнос[illegible]изза гучаякхар. Бакъ[illegible] санна сийлахь-воккх[illegible]ий хилар артиста хьал[illegible]а вӀаштӀехьдалар. Лен[illegible]н идеяй цӀенал, сийле[illegible]аргал, цун уйлаш, дагал[illegible]раш ма дарра эрителашта[illegible]зийтар.

— Таха[illegible] дӀадоладенича шерах лаь[illegible]у ловца боаккхаргбар [illegible]ха газет дешараштa, фу[illegible]дар Ӏа царга?

— Дун[illegible]Ӏа мел дола дикадар хил[illegible] шоана, могашмаьрша д[illegible] дахар хилда шун, дага [illegible] латта дикен цӀенен уй[illegible] кхоачаш хайла шун. Масс[illegible]а сийрда малх, тӀема Ӏаьр[illegible] морхаш йоацаш маша[illegible] сийна сигале хийла вай[illegible]массаненена а!

[illegible]тервью ийцар [illegible]БАДИЕВ Бек.

АРЧАК[illegible] Сали.

КЕРДА ШУ

Керда шу доагӀа.
Ӏохеца,
Ӏохеца бе доахка герзаш.
Кердача шера лаьтта
Декалда алкха мерзаш.
Кердача шера нах.
Шо хилда сакъердаш
делаш.
Кердача шера ирозе
Кхоачашхийла шун
уйлаш.
Бер доацаш йисача
кхалсаго,
Ага тӀа гола
йоаккхийла,
Кердача шера воӀ ваь
Кхоачашхийла цун уйла.
Ахархо, кердача шера,
Хьа сина дегаӀоз телаш,
Дукха-дукхагӀа хийла
Хьа кхашка ялатий
элаш.
Кердача шера кхыметтел,
Кхоачашхилда хьа гӀоналш:
Шелгаш мо сома хилде
Дошо бос лева канаш,
Поэт, хьога а ях ал,
Лехаляхь дешаш башха,
Ме[illegible]олаш хьа иллешта
А[illegible] хьаста.
[illegible] йоазонца эзди,
[illegible] хьога ладицагӀ,
[illegible] хьа кердача
На[illegible]
шера
Ка [illegible]агӀбола мугӀ.
[illegible] доагӀа, Ӏохеца,
Ӏоаэ доахка герзаш.
Керд[illegible] малха
Ӏохеца дара мерзаш.
Кердача
Декалда [illegible]

ДАДЕ ШУЧА

Башха новкъостий дагара воацаш, йист хилара тӀера воацаш вар Къамболат цу дийнахьа. Хьаттачоа лерттӀа хоп лацер, дорха, цӀимхара вар, ноплагӀа а дош аьлча дегабуам бора.

Занятешка а хинна делкъел тӀехьагӀа институтера Къамбулати цунца общежите цхьана Ӏеш бола Беслани Ӏаьлеи чубоагӀаш дӀадоладелар из деррига а.

— Фу даьд хьона, Къамбол, тахан безаме воацаш ма вий хьо? — хаьттар Беслана.

Беслан Къамболатал хинна эӀамагӀа вале а, новкъосташа сий деш а лоархӀаш а вар.

— Кхы фу де деза ухкане[illegible]а, чугӀолла мух хьекхаш де[illegible]ьссе кисаш а хилча, хьел[illegible]ӀанхьаЬча деьнна кердача [illegible]шера цӀей а хилча, — Къамб[illegible]олата хьалхаре йист хилар А[illegible]лик (ишттa оалар новкъосташ[illegible]а лохача дегӀаь эӀамига б[illegible]т а диткъа бордиташ а долаж[illegible]ш, цӀаккха юхьа тӀара велак[illegible]ажар дӀа а ца доалаш [illegible]а Ӏаьлех). Из велавелча лерагашка кхаччалца хӀана долхац аьнна дӀа-юха долхар цун бордаш.

Нийсархошта юкъе шиъ доккха дегӀ ца товш санна хеташ корта Ӏочутеӏабарах кӀезиг-дукха бунъ тӀабаьлча санна хеташ. БӀаьхо гӀа а боаккхаш деза болар долаш волча Камболатаи юкъерча хозача дегӀара волча, йист хилар хьаькъале а цӀенхаштта а долча Бесаланаи юхе ӀаьлийгӀа та а товра «Алик» яха цӀий дукхагӀча хана беташ а беш цо деш хинна къамаьли.

— Хьо мичав из хьай вӀалла ца соцаш, зурмилг мо Ӏехаш йола баге лее паргӀата вуте кхы хӀама дагадалла дезаш, — хӀара дош къаьстта а долаш ший сомача оазаца Къамболат юха йист хилар. Ӏаьлас цу сахьате кхетадир Къамболатага мух енилга.

— Аз бераш-м бегаш ба хьона, вошнег, эгӀаз ма гӀолахь сона, — кӀазилг санна хьоаставенна уллуа ваьлар Ӏаьла. Цул тӀехьагӀа Ӏаьлий эӀамига кортилг фортанга гӀолла ший доккхача кулгаца Къамболата хьабе беллача дов а дижар.

...Институте бал маскараде баха кийчлуш новкъостий мел хьуваэча хана шадкъиг санна чулелкаш, юха арапелхаш Ӏаьла лелача хана аркъал а ваьнна маьнге тӀа вижа уллар Къамболат. «ХьатӀанхаьча цӀей, кхиса доаца ахчан кепиг. Фуд ер? ЦӀаккха а хинна хӀама дий ер? Дог ураоттаргдоваш пелинг мала а йиш яц. Аккарна-м гӀажа кӀоригашта мо мара бе башха мичад чаь пела а чхьагӀара пела а. Хилча маргдолаш ба, ца хилча а сагота, бацъ. Ишттa шe шийца уйлаш еш Къамболат уллача хана наӀарах хьачухьежача эзама тӀарча дежурни аьлар:

— Къамбол, телефона тӀа кхаьни хьога.

— ХӀай! Телефон ер! Малав хой хьона!

— Цхьа безаме оаз йолаш маӀа саг ва-кх.

Сиха ногпегаха хода а во деш телефон волза дӀаахаь чар Къамболат.

— Аллаа! Си ва... Ва-те. Хьо малав! КӀа-а. Марша воагӀавa хьо! ДӀадоахк тхо Ӏилма Ӏомаде гӀерташ (вела къеж). Мичав хьо? Курски вокзален! Со укх сахьате дӀакхоач хьона. — Трубка Ӏо а йилла йӀаьхача кийча гӀолла беза мухь гира Ӏобаьлча санна майбаь ког а ловзаш воагӀар Къамболат.

— Фуд цига, малав из, Къамбол? — эггара хьалха хаьттар цунга Беслана.

— ХӀай? Изи?.. Из даьра ва Идрис.

— Мала Идрис?

— Ай, Идрис ва-кх, даде шуча. Из-м цхьа борз я. Ахча-м цунга миссел долаш цхьа гӀалгӀа а хургвац, шиъ машин а я цун-м. «Волга». — Ше кийчлуш [illegible] дувцар Къамболата.

БЕЛАМЕ ДУВЦАР

— Фу йоах хой хьона? Сай шучан кӀаьнках бӀарг тоха Москве венав со йоах-кх хьона сога. Дадел дукха эӀамагӀа ва из. Дадена дукха веза из, камаьрша ва яхаш. Аз телефона трубка хьанйцача сона дика йовзаш оаз я-кх хьона хьахоэар. Малав хац. Идрис ва, цо аьлча а дагавоагӀий сона! «Бемболат (из тха да ва) волча вар со, — йоах, — укхаза ва аравалале хьалхха. — КӀаьнк волча-чуотталахь, хӀаьта е ахча а дӀалелахь цунга, почтаца дахьийта лерхӀаш хиннавар со», яхаш пхи тума да-кх хьаккхудадеш — хьаэцанзар аз. Ахча-м сога ма дий!» йоах-кх сога. Мишта хет хьона са бага? «Аз мел лоладер хьо бахьан долаш, хьона леладу. — оал-кх хьона сога даде,—сай цаӀ мара воацача кӀаьнка цхьаккха хӀама кхоадергдолаш вац со».

Беслан, вай шиъ цхьана вахa веза Идрис волча. КӀезига саг вац хьона из. ЧӀоагӀа гӀадгӀоргва из вай цхьана бӀаргадайча. Е пистолет — Алик а вугаргва вай воашца, — аьнна тӀатехар цо. — Цу хaнна цӀагӀа хьачуваьннача Ӏаьлийгахьа дӀа а хьежа.

— Мича долх вай! Бал-маскараде сакъерда яхий Ӏа? — ше ца кхеташ санна кеп оттадир Ӏаьлас Бесланагахьа бӀасаьнаш а яь. Кизга чу хьежаш галстук нийсъеш латтача Къамбулат бӀаргадовнзар цо бӀа тосса бакъда. Беслана цу сахьат кхетадир деррига леладер Ӏаьла волга.

— Яхте, — со юха [illegible] чаше а нийча хипалаш — аьнна Къамболат вахар.

Дукха хьежа ца[illegible] тролейбус а хьатӀаош дӀакхаьчар из вокзале. Ара[illegible] а запашка [illegible] бар дӀа юха хьежача воазаш цхьа[illegible] саг а вацар. ТӀаккха [illegible] теркалдаьнзар Къамболата малагӀа моттиге кургва хьо, аьнна ше цунга ца хаттар а вӀалла бӀаргавонза вола даь шуча цу дукхача ва[illegible]ма юкъера вохалургвоацилга а. хӀаьта а шинна из ца воаза а цуна ше воаза[illegible] дог доахаш санна шозза-кхозза вокзале гӀолла чаккхаьйар из.

ЦӀаьхха дӀадехар Къамбулата. «Сога хьека кӀорда а даь общежите дӀаваха хила веза-кх из», — аьнн[illegible] Цу уйлана тӀера ца воалаш чухкхьчар Къамболат.

— Хьахкхьчавац из? — хаьттар цо нийча эггара хьалха шийна духьала кхийттача Бесланага.

— Мала?

— Ай, из Идрис кора ца воагӀаш ма лелий со-м.

— КоравоагӀаргвар из-м. Мича гӀоргва из. Москве Ӏохкхача ховш вале укхаза-м воргвац хьона.

Цу ханна юха а дежурни кхайкар, Къамболат телефона тӀа вех аьнна.

Ше тӀар Бесланa [illegible]ашха теркал ца дарах цунна эгӀазь безам болаш хинна Къамболат цӀаьхха гӀадвахар.

— Ай, хӀанз мала чу мича кхаьчав со хьо лехаш цу вокзале гӀолла го баьха. Мичав хьо, хӀанз? Кхет со. Спортивни товарий тика... Йицлургъяц. ХӀанзчул тӀехьагӀа цхьа сахьат даьлча яхий Ӏа? Мегаьд.

Ше цӀагӀа хьачувоаллаше а аьлар цо:

— Бакъ-м даьра ях Ӏа, Беслан, вовргволаш ва а вац даде шуча. — ТӀаккха кӀеззига оаз лаьгӀ а яь, саббаре аьлар:

— КӀантий! Сона цхьа-шu сом ахча эш-кх. Такси а лаьца ца воде Идрис раьза воацаш къамаьл дош ва, сиха хьакхача яхаш.

Новкъосташа ахча а денна воддаше а таксеш сецача а ваха эггара хьалха хьаккхьачача машина дӀатӀаховшше а таксистагахьа дӀа а ца хьожаш Къамболата аьлар:

— Курски вокзалагахьа!

Вокзале дӀакхача [illegible] хана, дехар деча [illegible] тӀатехар цо:

— Укхезара [illegible] йоацаш спортивни товараш дохка тика я, йоах, цига, ваза веза са.

— Укх юхе гӀелла-м [illegible] цу тайпара тика, сона дика йоазаш я е улицаш. — шофера аьлча, раьза воацаш цунна бӀара хьежар Къамболат. ТӀаккха, цо ахар хаьцда ваьрхӀача санна, аьлар:

— ДӀалаллал дӀарча йоккхача улицагӀа.

Цигахьа а кхы тика белгало долаш хӀама а ца хинна гӀера Ӏа а ваьнна такси дӀаяхийтар Къамболата.

Ишттa аьттув боацаш эрий го а баьха цӀаьд а венна, вуса а венна Къамбулат шоэлагӀа чукхаьчача, студентий ӀаьдалагӀа миско вӀашагӀтеха шу оттадаь Ӏоэоаша гӀерташ боахкар Бесланни Ӏаьлеи, поаллахарча цӀагӀара кхо студенти.

Къамболатага хӀама хаттa лоархӀамеш цхьамкха а хилацар.

— Къамболат а чукхаьчер. — эггара хьалха Ӏаьла йист хила, телефона трубка чура чаӀуеш санна хатаделар Къамболата. Ӏаьлийна цӀираенна бӀара [illegible]жар из. ТӀаккха Ӏаьлас кхадлар ше гучаваьлилга.

— Вошнег, дукха веза хьо, хӀаз ма гӀелахь сона. — цо аьлча берригаш а белабелар, белавелар Къамболат а.

С. МЕЦХАЛО.

Газета аргӀанара номер арайхаргъя 5-ча январе.

— Керда шу хьакхаьчад, совгӀата а дахьаш, чудутий вай из?
— СовгӀаташ хьаэцад, хӀаьта кердача шерага сабар де цла, план кхоачашъяйцда.

— Хьай ворххӀе да волча гӀой я, корсам йовцаш вӀенгахьа ма верзалахь.

— Фу дергдар анкарна, малаш ба те я корсамаш кхуллаяхь?

— Нагахьа санна хьо мош уйийча хьа ма воазе, хьо ва а ва Гӏор-Дади.

Х. Б. ИСРАПИЛОВА суртащ

КӀоанолгаш

— Сона мас[illegible]а а болх — цӀей, — аьлар ГӀор-Д[illegible].

* * *

— Хь[illegible]кагӀа дит даькхе ча лаца ухар, [illegible]ьта хӀанз — корсамаш яха.

* * *

[К]ердача шерара арифметика: базар [т]ӀАра корсам эца йиш я цхьан сахьата, [х]Ӏаьта хьунагӀара — пхийтта минута.

* * *

Бал-маскараде Василиса Прекраснаяна хьалхашка шийгара гӀалат далар кхераш чӀоагӀа веха вар Иванушка-Ӏовдилг.

* * *

Керда хьанйцача квартире ваха Ӏохайнар вар 31-ча декабре динача гӀулакхий бюро телефон етташ: тховсара ше волча ГӀор-Дади а ца вайташ, тов-оалхазар дайта, яхаш.

* * *

Кхераш волчун уйла: пожарникаш бахкалца лотайнча е ца лотайнча я-хьогӀ бакъахьа корсам?!

* * *

ТӀадувхача баразкъага хьежже тӀаэц ГӀор-Дади а.

* * *

Керда шу даькъала дувцаш йола совешани чаккхъяьлар кердача шера.

* * *

Объявлени: 1981 шу хувц 1982 шераца.

ДӀаяздаьр а гулдаьр а
И. ХОМЕНКО,
«Пригородный» совхоза гидротехник.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 январь

I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.20 — Белоруссеи Пачхьалкхен консерваторе цимбалистий ансамбла концерт.
9.50 — «Седкъилг». Бераш[т]а йола кинoальманах.
10.40 — «Вагские затеи» яха телевизиони документальни фильм.
11.10 — Мультфильмаш.
11.55 — Дунен халкъий кхоллам.
12.25 — Фаьлг болча хьешашагӀа. «Немухински музыканташ» яхача В. Каверина фаьлгагӀа даьккхача телевизиони художественни фильма премьера.
14.00 — ДӀадоаш СССР машиннакъа министерства дикагӀ йолча духовой оркестро.
14.20 — Кубински революце 23 шу дизара хетаь Куба телевиденье программа.
15.20 — «Ӏам этюд». Эрсийн советски поэтий стихаш.
15.30 — Москве [illegible] Дунен халкъашта юкъерча балета артистий конкурса лауреатий концерт.
16.30 — Экрана тӀа — кинокомеди. «Карнавальная ночь».
18.05 — «Советски Союз [illegible] [illegible]».
18.35 — «Безамеча [illegible]». РСФСР заслуженни артиста Ю. Куклачева дакъа а лоацаш дола фильм - концерт.
19.15 — «Останкино концертни студе дӀахьош йола сайре. «Песня-81».
22.00 — «Ха».
22.35 — «Шай чотагӀа йола отпуск». Телевизиони художественни фильма премьера.

II ПРОГРАММА

9.05 — «Ха».
9.20 — Кубински революце 23 шу дизарга. «Кубински портреташ» яха телевизиони документальни фильм.
10.25 — «Буратино выставка».
10.55 — Ленински комсомола преме лауреат йолча «Ровесники» яхача хореографически ансамбла концерт.
11.40 — Г.-Х. Андерсен, «Фаьлгаши историеши».
12.15 — «Кукрыниксы». Документальни фильм.
13.15 — «ЛадугӀаш йола пус лехаз». Телевизиони спектакль (гӀалгӀай меттала).
14.00 — Фильм — берашта. «Тишка оаха миштa лехар».
15.00 — «Искусствай дунеи тӀа».

[illegible]

РАДИО

[illegible]

Хоттам

[illegible]

МЕТЕОСТАНЦИ

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: [illegible] Мамакаева ул. 83. Телефонаш: редактора — 2-15-57; [illegible]

НАШ АДРЕС: [illegible] Маяковского, 83. Телефоны: редактора — 2-15-57; [illegible]

«Грозненский рабочий» издательство [illegible] Маяковского, 83.

Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 83.

Заказ № 4381.